

شکوفه‌های حسینی علیه السلام (جُستاری در گونه‌شناسی آثار حسینی کودک و نوجوان)

الهام بادینلو^۱

چکیده

سرآغاز نهادینه شدن مطالعه و کتابخوانی در نهاد آدمی دوران کودکی است که با اتخاذ سیاست‌ها و منابع مناسب می‌توان کودکان و نوجوانانی کتابخوان و علاقمند به امر کتاب و مطالعه تربیت نمود. از دیگر سو با توجه به بافت مذهبی - فرهنگی ایران اسلامی، توجه به مقولات مذهبی و آیینی در تألیف آثار و به خصوص آثار مربوط به کودکان و نوجوانان از اهمیت وافری برخوردار است؛ لذا تألیف کتبی در زمینه‌ی واقعه‌ی عظیم عاشورا، به عنوان یکی از مهم‌ترین حادثه‌های مذهبی - اسلامی به منظور آشنایی این قشر از جامعه با حقیقت واقعه‌ی فوق‌الزام و ضروری است. آنچه در این نوشتار مورد بحث و کنکاش قرار گرفته، گونه‌شناسی و بررسی کتاب‌های کودک و نوجوان حسینی^(ع) است؛ نتایج پژوهش نشان داد ۲۸۴ عنوان (بدون تکرار) کتاب که بین سال‌های ۱۳۵۶ تا ۱۳۹۴ ش منتشر شده است، را ۱۵۲ نویسنده تألیف کرده‌اند که بیشترین گرایش موضوعی این نویسندگان پرداختن به جنبه‌های مختلف زندگانی ابا عبدالله حضرت امام حسین^(ع) (۱۸۶ عنوان) بوده است. همچنین ۳۵ عنوان کتاب در حوزه‌ی زنان عاشورایی و ۵۸ عنوان نیز در حوزه‌ی مردان عاشورایی منتشر شده که سهم استان تهران با نشر ۱۱۳ و استان قم با ۱۰۲ عنوان کتاب در میان سیزده شهر کشور که محل نشرکتب بوده‌اند، بیشترین بوده است. از میان ۱۱۷ ناشر این کتاب‌ها نیز انتشارات حدیث نینوا با انتشار ۳۰ عنوان کتاب در صدر بوده و اکثریت به اتفاق قریب کتب طی دو سال ۱۳۸۸ و ۱۳۹۲ ش منتشر شده‌اند.

کلید واژه‌ها: امام حسین^(ع)، کودک و نوجوان، کتاب‌های حسینی^(ع)، گونه‌شناسی.

مقدمه

کتاب کودک و نوجوان، نوعی قالب ارتباط هنری مکتوب و در اکثریت مواقع مصوّر، در جهت رشد و شکوفایی استعداد‌های کودکان و نوجوان است که در اشکال متفاوتی چون داستان، نمایشنامه، شعر، سرگذشتنامه و... نمود پیدا می‌کند. به طور کلی ادبیات کودکان و نوجوانان. این گونه‌ی ادبی، به معنای عام، به آثاری اطلاق می‌شود که هم از نظر درونمایه و ساخت و پرداخت و تصویر و هم از نظر زبان و بیان و شیوه‌ی ارائه با نیازها، علاقه‌مندی‌ها، تجربه‌ها، و توانایی‌های درک و خواندن کودکان و نوجوانان متناسب باشد.^۱ در اینجا به منظور آشنایی با تاریخچه‌ی ادبیات کودکان و نوجوانان گزیده‌ی گزارش ماندنی از مقاله‌ی دکتر ثریا قزل ایاغ در دایره‌المعارف کتابداری و اطلاع‌رسانی در باب تاریخچه‌ی ادبیات کودک و نوجوان در ایران می‌آوریم:

تا قرن سیزدهم قمری فرزندان اکثر ایرانیان مردم از ادب عامیانه و ادبیات دینی بهره‌مند می‌شدند. گرچه در سابقه‌ی دو هزار و اندی ساله‌ی ادب فارسی ممکن است به آثاری بر بخوریم که در آن از کودکی ذکری به میان آمده است، جو غالب در این آثار به گونه‌ای است که کودک وقتی ظاهر شده است که باید مخاطب پند و اندرز باشد. شاید فقط بخشی از این ادبیات را که تحت تأثیر خاطره‌های کودکی نوشته و سروده شده است بتوان مستثنی دانست. در آستانه‌ی انقلاب مشروطیت، بیداری جامعه‌ی ایرانی و جنب‌وجوش جهت ایجاد دگرگونی، باب اندیشه‌های نوین تعلیم و تربیت را به ایران گشود. تردیدی نیست که رشد کمی و کیفی ادبیات کودکان در ایران مدیون دست‌کم هفت دهه تلاش نویسندگان، شاعران، مترجمان، بازنویسان، تصویرگران، و متخصصانی است که آگاهانه و با علاقه‌مندی به رشد و تعالی کودکان و نوجوانان این مرز و بوم پای در راه گذاشته‌اند. دهه‌ی ۱۳۴۰، دهه‌ی دگرگونی‌های بنیادی در نظام آموزش و پرورش ایران و به تبع آن، دهه‌ی به وجود آمدن تشکیلات ملی برای شکل بخشیدن به جریان ادبیات کودکان و نوجوانان است. کار جدی نقد و بررسی و تحقیق در این حوزه با تأسیس شورای کتاب کودک در ۱۳۴۱ وارد مرحله‌ی جدیدی شد. با تأسیس کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان در سال ۱۳۴۵، برای نخستین بار کتابخانه‌هایی در ایران برای کودکان و نوجوانان پا گرفت و کانون مسئول تألیف، ترجمه، بازنویسی، و تدوین خواندنی‌های خاص کودکان و نوجوانان شد. انتشار

۱. قزل ایاغ، ثریا، دایره‌المعارف کتابداری و اطلاع‌رسانی، مدخل "ادبیات کودکان و نوجوانان"، به آدرس: <http://portal.nlai.ir> (۹۴/۱۱/۲).

مجلات پیک توسط وزارت آموزش و پرورش (۱۳۴۳)، مواد خواندنی ساده را به صورت پدیده‌ای فراگیر وارد زندگی اکثر دانش‌آموزان مقاطع ابتدایی کرد. این سه تحول اساسی در شکل بخشیدن به جریان ادبیات کودکان و نوجوانان در ایران اثر عمده‌ای برجای گذاشت. در نیمه‌ی دوم دهه‌ی پنجاه به تدریج آثار تخیلی اعجاب‌انگیز، شعر، زندگی‌نامه و تاریخ جای خود را در میان آثار مخصوص کودکان و نوجوانان باز کرد؛ کتاب‌های غیرداستان در حوزه‌ی علوم، فن‌آوری، هنر، بازی و سرگرمی عمدتاً از طریق ترجمه‌ی آثار خارجی به حوزه‌ی ادبیات کودکان و نوجوانان راه یافت؛ ادبیات کودکان و نوجوانان به عنوان موضوعی تحقیقی و آموزشی مورد توجه نهادهای پژوهشی و آموزشی قرار گرفت؛ حضور ایران در صحنه‌های بین‌المللی نمود چشمگیری یافت؛ ایران به عضویت دفتر بین‌المللی کتاب برای نسل جوان (۱۹۶۲) درآمد؛ و آثار ایرانی در نمایشگاه‌های بین‌المللی ظاهر شد و جوایزی را نیز به خود اختصاص داد که بیشتر مربوط به تصویرهای کتاب کودک است. دگرگونی‌های اجتماعی و سیاسی اواخر دهه‌ی ۱۳۵۰ و اوایل دهه‌ی ۱۳۶۰ ناپایداری‌هایی را در وضع ادبیات کودکان و نوجوانان در ایران به وجود آورد. پدیدآوردگان صاحب نام دو دهه‌ی قبل اکثراً جای خود را به جوانان انقلابی دادند که گرچه تجربه‌ی اندک داشتند، از آرمان‌های نو و انگیزه‌هایی قوی نیز برخوردار بودند. در دو دهه‌ی اخیر، ما شاهد رشد کمی چشمگیری در همه‌ی عرصه‌های ادبیات کودکان و نوجوانان ایران هستیم: تعداد عناوین منتشر شده‌ی در سال، فزونی گرفته و آثار منتشر شده از تنوع موضوعی قابل اعتنایی برخوردار شده‌اند؛ طیف گسترده‌ای از نویسندگان، شاعران، مترجمان، تصویرگران، روزنامه‌نگاران و ناشران به این عرصه گام نهاده‌اند؛ مجلات خاص گروه‌های سنی متنوع‌تر شده و از شمارگان بالاتری برخوردار گردیده است؛ انتشار مقالات تخصصی که قبل از انقلاب بسیار محدود بود گسترش یافته است؛ مجلات تخصصی ادبیات کودکان کار خود را وسعت داده و به گونه‌ای جدی درگیر بحث‌های نظری این حوزه شده‌اند؛ آموزش مباحث نظری در دانشگاه‌ها از رونق برخوردار گردیده است؛ و سهم قابل اعتنایی از پایان‌نامه‌های تحصیلی مقاطع کارشناسی و کارشناسی ارشد در رشته‌های کتابداری و اطلاع‌رسانی، تعلیم و تربیت، و هنر به این زمینه اختصاص یافته است.^۱

جستجوهای نگارنده نشان داد که در حوزه‌ی ادبیات کودک و نوجوان در خصوص کتاب‌های مذهبی و به طور خاص در حوزه‌ی کتاب‌های حسینی تحقیق و پژوهشی صورت

نگرفته است؛ لذا بر آن شد که با گردآوری فهرستی از کتب حسینی^(ع) در حوزه‌ی کودک و نوجوان به گونه‌شناسی این آثار بپردازد.

گردآوری اطلاعات در این نوشتار از طریق وب سایت‌های کتابخانه‌های کشور، کتب دیجیتالی موجود در کتابخانه‌ی تخصصی امام حسین^(ع)، آثار در دست و ... بوده است؛ لذا بالطبع ممکن است آثاری منتشر شده باشد که در این نوشتار بدان اشاره‌ای نرفته باشد که این نقصان متوجه نگارنده خواهد بود و ان شاء الله در نگارش‌های بعدی مورد بررسی قرار خواهد گرفت. تعداد کل کتاب‌های تألیف شده که توسط نگارنده استخراج گردید ۲۸۴ عنوان (بدون تکرار) بوده است که بین سال‌های ۱۳۵۶ تا ۱۳۹۴ انتشار یافته و مورد نقد و بررسی قرار گرفت. نتایج بررسی نشان داد که بیشترین تعداد انتشار کتاب‌های کودک و نوجوان حسینی در سال ۱۳۹۲ با حدود ۳۶ عنوان کتاب بوده و بعد از آن در سال ۱۳۸۸ است که ۳۴ عنوان کتاب منتشر شده. همچنین طی سال‌های ۱۳۵۶، ۱۳۶۴، ۱۳۶۶، ۱۳۷۴، ۱۳۷۵ تنها یک عنوان کتاب منتشر شده است.

این ۲۸۴ عنوان کتاب را ۱۵۲ نویسنده تألیف کرده‌اند، که سهم زنان ۳۴ کتاب و سهم مردان ۲۴۳ عنوان بوده و هفت کتاب را نیز موسسات و سازمان‌ها منتشر کرده‌اند. از میان مردان نویسنده، مهدی وحیدی صدر با تألیف ۳۴ عنوان کتاب و از میان زنان نویسنده، طاهره ایبید با تألیف ۴ کتاب پیش‌تاز نویسندگان این عرصه هستند. البته باید توجه داشت ما در این نوشتار کتاب‌های چند جلدی را تنها یک عنوان فرض کرده‌ایم؛ اما به طور کلی کتاب‌های زندگی‌نامه‌ی اهل بیت^(ع) نگاشته‌ی ابراهیم حسن بیگی، ۱۴ قصه، ۱۴ معصوم نگاشته‌ی حسین فتاحی، ۱۰ قصه‌ی عاشورایی برای بچه‌ها نگاشته‌ی فریبا کلهر، شیرین چون عسل: داستان تولد چهارده معصوم^(ع) نگاشته‌ی ناصر نادری و قصه‌های پیامبر و فرزندانش نگاشته‌ی نقی سلیمانی کتاب‌های چند جلدی این فهرست بوده‌اند.

در حوزه‌ی موضوعی پرداختن به امام حسین^(ع) و جنبه‌های مختلف زندگی ایشان از بالاترین میزان تألیف برخوردار بوده، به طوری که ۱۸۵ عنوان را به خود اختصاص داده است. در ادامه موضوعات زنان عاشورایی ۳۵ عنوان، مردان عاشورایی ۵۸ عنوان و موضوعات کلی ۱۱ عنوان را به خود اختصاص داده‌اند. حضرت زینب^(ع) با ۱۹ عنوان کتاب و حضرت ام البنین^(ع) با ۲ عنوان (بدون در نظر گرفتن سایر زنان) به ترتیب بیشترین و کم‌ترین تعداد تألیفات را در موضوع زنان عاشورایی به خود اختصاص داده‌اند. در میان مردان عاشورا نیز، حضرت ابوالفضل^(ع) و حضرت علی اصغر^(ع) با ۹ اثر پیش‌تاز بوده‌اند. همچنین مؤلفان به اصحاب و یاران امام حسین نیز اقبال نشان داده و ۱۶ اثر در این خصوص تألیف شده است.

۱۱۷ ناشران نقاط مختلف کشور اقدام به چاپ کتاب‌های کودک و نوجوان حسینی نموده‌اند که از این میان انتشارات حدیث نینوا ۳۰ عنوان، شوق ۱۸ و عروج اندیشه ۱۷ عنوان کتاب در این زمینه منتشر نموده‌اند. بیش از صد ناشر نیز اقدام به انتشار سه تا یک کتاب در این حوزه کرده‌اند که سهم استان تهران نشر ۱۱۳ و قم ۱۰۲ عنوان کتاب در این حوزه بوده است. به طور کلی آمارها نشان داد که در سرزمین پهناور ایران اسلامی، تنها سیزده شهر است که انتشارات مستقر در آن، اقدام به نشر کتاب‌های کودک و نوجوان حسینی نموده است که البته می‌توان فرض را بر این قرار داد، که مشخصات نشر بسیاری از کتاب‌ها در بانک‌های اطلاعاتی و وبسایت‌های کتابخانه‌ای وارد نشده، لذا نگارنده به آن دسترسی نداشته است.

از میان ۲۸۴ عنوان کتاب، بیشترین تعداد کتاب‌ها در سال ۱۳۹۲ (۳۶ عنوان)، سال ۱۳۸۸ (۳۴ عنوان)، سال ۱۳۹۳ (۲۸ عنوان)، سال ۱۳۹۱ (۲۵ عنوان)، سال ۱۳۸۹ (۲۳ عنوان)، سال ۱۳۹۰ (۲۲ عنوان) و سال ۱۳۸۷ (۲۱ عنوان) منتشر شده است. آمارها بیانگر آن است که بازه‌ی انتشار کتاب‌ها بین سال‌های ۱۳۵۶ تا ۱۳۹۴ بوده است و عملاً اطلاعاتی از انتشار اینگونه کتاب‌ها در پیش از انقلاب شکوهمند اسلامی به دست نیامد. همچنین طی سال‌های ۱۳۵۶، ۱۳۶۴، ۱۳۶۶، ۱۳۷۴، ۱۳۷۵ تنها یک عنوان کتاب منتشر و در دست است.

۱۲۲ عنوان کتاب به گروه‌های سنی الف، ب و ج به صورت مشترک اختصاص داشت؛ این نشان می‌دهد که نویسندگان ما بیشترین اقبال در این حوزه را به کتاب‌هایی برای آمادگی و سال اول دبستان، سال‌های دوم و سوم دبستان، سال‌های چهارم، پنجم و ششم دبستان اختصاص داده‌اند و تفاوت فاحشی میان کتاب‌های مشترک این گروه سنی با سایر گروه‌های سنی وجود دارد؛ به طوری که کتاب‌های گروه ج و د و ه که در رده‌ی بعدی قرار دارند، تنها ۴۵ عنوان کتاب را به خود اختصاص داده‌اند.

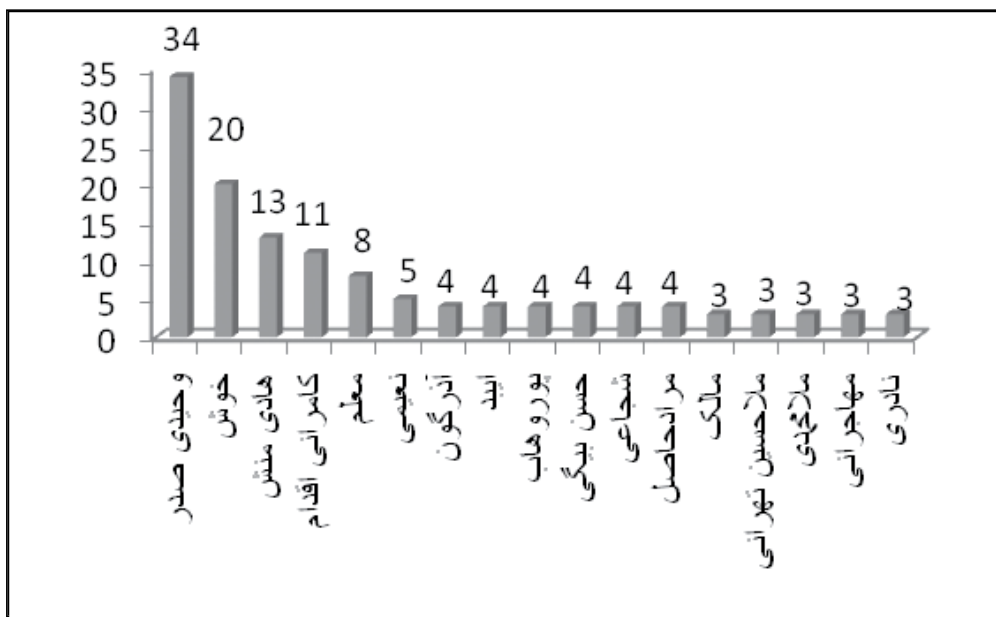
بسیاری از کتاب‌های کودک و نوجوان را به منظور جذابیت بخشی و جلب توجه کودکان و نوجوانان برای قرائت آن، به صورت شعری همراه با رنگ آمیزی تألیف می‌نمایند؛ از میان ۲۸۴ عنوان کتاب عاشورایی حاضر، ۶۴ کتاب به صورت شعر بوده و ۱۱ کتاب نیز به صورت نقاشی و رنگ آمیزی برای کودکان تألیف شده است.

آنچه در ادامه‌ی این نوشتار خواهد آمد تفکیک کتاب‌ها بر اساس نام مؤلف، تفکیک موضوعی، ناحیه نشر، گروه‌های سنی و نوع متن نگارشی خواهد بود؛ آمارها را به منظور درک بهتر روی نمودار نشان داده و در بعضی موارد نمونه کتاب‌های منتشر شده به منظور آشنایی علاقه‌مندان ارائه خواهد شد.

مولفان کتب حسینی کودک و نوجوان

۱۵۲ نویسنده به تألیف کتاب‌های کودک و نوجوان دست یازیده‌اند که از این میان مهدی وحیدی صدر با ۳۴ عنوان، طاهرخوش با ۲۰ عنوان، ابوالفضل هادی منش با ۱۳ عنوان، محمد کامرانی اقدام با ۱۱ عنوان، جواد معلم با ۸ عنوان، جواد نعیمی با ۵ عنوان، جواد آذرگون، طاهره ایید، محمود پوروهاب، ابراهیم حسن بیگی، مهدی شجاعی و امیرمهدی مرادحاصل هریک با ۴ عنوان، نیلوفر مالک، فرامرز ملاحسین‌تهرانی، مجید ملاحمدی، محمد مهاجرانی و ناصرنادری با سه عنوان به ترتیب پرکارترین نویسندگان در این حوزه بوده‌اند. در نمودار زیر نویسندگانی که کم‌تر از دو اثر را نگاشته‌اند لحاظ نشده‌اند.

شایان ذکر است از این تعداد نویسندگان، ۳۴ نویسنده زن بوده‌اند، ۷ کتاب را مؤسسات و سازمان‌ها تألیف کرده‌اند و باقی تالیفات توسط آقایان صورت گرفته است.

نمودار شماره ۱ (فراوانی مولفان کتب حسینی کودک و نوجوان)

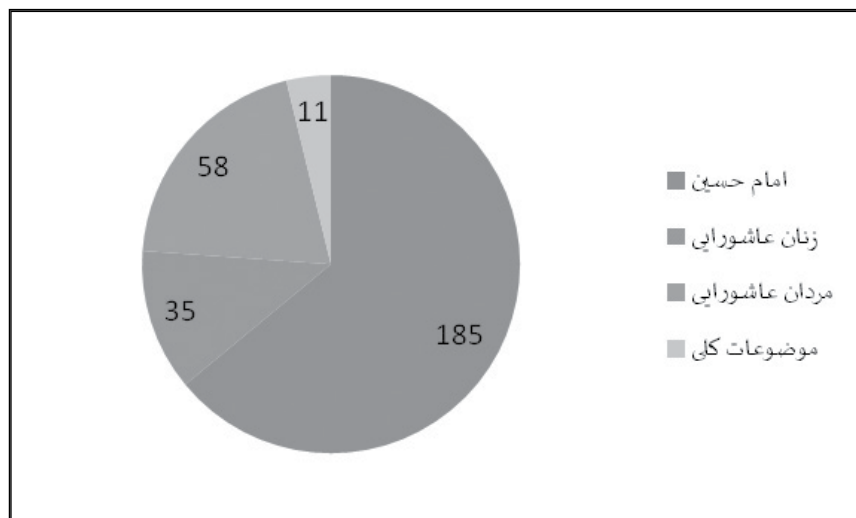
موضوعات کتب حسینی کودک و نوجوان

موضوعاتی که به کتاب‌های حسینی اختصاص می‌یابد دارای تنوع فراوانی است، آنچه نگارنده در این مقاله در نظر گرفته است تقسیم‌بندی براساس موضوعات: امام حسین^(ع) (به صورت کلی)، زنان عاشورایی (به تفکیک موضوعات حضرت زینب^(ع)، حضرت رقیه^(ع)، حضرت سکینه^(ع)، حضرت ام‌البنین^(ع) و سایر زنان)، موضوع مردان عاشورایی (به تفکیک حضرت ابوالفضل العباس^(ع)، حضرت علی اکبر^(ع)، حضرت علی اصغر^(ع)، حضرت قاسم بن الحسن^(ع)، حضرت عبدالله بن

حسن^(ع)، مسلم بن عقیل^(ع)، دو طفلان مسلم، چهارده معصوم علیهم السلام و سایر اصحاب کربلا و در آخر موضوعات کلی که در تقسیم بندی خاصی گنجانده نمی شد، بوده است.

امام حسین^(ع) ۱۸۵ عنوان، زنان عاشورایی ۳۵ عنوان، مردان عاشورایی ۵۸ عنوان، موضوعات کلی ۱۱ عنوان را به خود اختصاص داده اند. (در این آمار تکرار عناوین را می بایست در نظر گرفت.)

نمودار شماره ۲ (فراوانی موضوعات کتب حسینی کودک و نوجوان)

۱-۲. کتاب ها بر اساس موضوع امام حسین^(ع)

همان طور که پیش از این اشاره شد، ۱۸۵ عنوان کتاب حسینی کودک و نوجوان با موضوع امام حسین^(ع) نگاشته شده است که عناوین آن به این قرار است:

نام خانوادگی	نام	عنوان کتاب	ناشر
ابراهیمی	جعفر	آسمان خون گریه کن	کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان
آبروی	غلامرضا	فرشته	حضور
آبروی	غلامرضا	مهره شکسته	حضور
آثار جمعی از اعضای کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان		بهانه تو: برگزیده نثرهای عاشورائی	ستاد برگزاری شب شعر عاشورا

نام خانوادگی	نام	عنوان کتاب	ناشر
آذرگون	جواد	حاجت اعرابی	جواد آذرگون
آذرگون	جواد	شاد کردن دل مومن	جواد آذرگون
آذرگون	جواد	صبر امام حسین (ع)	جواد آذرگون
آذرگون	جواد	کودکان و امام حسین (ع)	جواد آذرگون
اکبری	محمد	کلاس خوبی ها	مدرسه
آل رسول	سعید	ستاره‌ها بر خاک با استفاده از تاریخ زندگی حضرت امام حسین (ع)	بنیاد بعثت، واحد کودکان و نوجوانان
امامی	صابر	اشک ستاره‌ها	هنر رسانه اردیبهشت
امور کتاب و کتابخانه‌ها سازمان فرهنگی هنری شهرداری تهران		از حسین چه خبرداری؟	سازمان فرهنگی هنری شهرداری تهران، موسسه نشرشهر
امیدوار	امید	امام حسین (ع): برای نوجوانان	شفق قم
امین پور	قیصر	منظومه ظهر روز دهم	سروش
انصاری	محمد رضا	گزارش لحظه به لحظه از ولادت امام حسین ع	دلیل ما
آیت اللهی	مهدی	حضرت امام حسین (ع)	جهان آرا
باوفا	کریم	امام حسین (ع)	احرار
بایرامی	محمد رضا	از پس ابر	کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان
بختیاری	فاطمه، زهرا یعقوبی	حسین بن علی (سید الشهداء) علیه السلام	کمال اندیشه
بهمن پور	محمد سعید	داستان عاشورا	دانش آموز
پارسا	محسن	شاه شمشیر و شرف: زندگانی امام حسین (ع)	سپیده
پارسا	فاطمه	کشته اشک: امام حسین (ع)	شبرنگ
پهلوانیان	احمد	با من حرف بزن	بوستان کتاب
پوروهاب	محمد	امام گل ها	مدرسه
پوروهاب	محمد	کارگرهای فقیر	سوره مهر
پوروهاب	محمد	کودکان گمشده: داستان‌هایی از زندگی امام حسین (ع)	بوستان کتاب

نام خانوادگی	نام	عنوان کتاب	ناشر
پوروهاب	محمود	داستان هایی از زندگی امام حسین ^(ع)	بوستان کتاب
جلالی عزیزیان	حسن	زخم آفتاب	بوستان کتاب
جمعی از علمای لبنان		زندگانی حضرت امام حسین ^(ع)	عابد
حسینی	سید محمود	گل سرخ توحید، معصوم پنجم، امام حسین ^(ع)	تاویل
حیدری ابهری	غلامرضا	من امام حسین ^(ع) را دوست دارم	جمال
حیدری ابهری	غلامرضا	زیارت عاشورا در نگاهی دیگر	جمال
خانه کودک		غنچه ها می گریند	الهادی
خداخواه	صدیقه	از سالار شهیدان امام حسین ^(ع) برام بگو	اعجاز قلم
خداخواه	صدیقه	از سالار شهیدان امام حسین ^(ع) برام بگو	قیوم
خدامیان	مهدی	هفت شهر عشق	وثوق
خلیلی	سپیده	مهتاب ولایت (امام حسین ^(ع))	دانش
خوش	طاهر	بوی سیب بهشتی	بیت الاحزان فاطمه ^(س)
خوش	طاهر	۷۲ پیرمان حسینی در کلام امام حسین ^(ع)	ارمغان قرآن
خوش	طاهر	حسینی می ره پهنه کلابه تکیه امام حسین ^(ع) به همراه رنگ آمیزی	شوق
خیبری	اکرم	سومین بهار	همیاران جوان
داستانی	اسماعیل	تیر بردل	علامه بنیسی
دانش	اصغر	خنده چوپان	آفتاب مهتاب
راشدی	لطیف	حضرت امام حسین ^(ع)	لاهویتیان
ربانی	محسن	من عمه هستم تو بابا	بوستان کتاب
رحیمی	مهدی	عظیم راز	آثار سبز
رضوانی	صدیقه	بچه های عاشورا	امامت
رمضان زاده	جمشید	نینوا (برای کودکان)	میعاد
رمضانی	محمد رضا	ماه محرم	زائر

نام خانوادگی	نام	عنوان کتاب	ناشر
رنگین کمان	محسن	حضرت ارباب	تقدیر
رهنما	شاهین	عمه! برم باباجونو بیوسم؟	وزارت آموزش و پرورش
روح افزا	سعید	روزی که آسمان گریه کرد: زندگی نامه‌ی امام حسین (ع)	مدرسه
زارعی	ماندانا	امام حسین (ع)	دردانش بهمن
زواریان	زهرا	اسی که دوپال داشت	سوره مهر
زواریان	زهرا	نگاهی به سرخی آتش	کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان
سازمان عقیدتی سیاسی سیاسی		روایه‌های رنگی (نقاشی کودکان برای امام حسین (ع))	سازمان عقیدتی سیاسی وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح
سلیمانی	نقی	قصه‌های پیامبر و فرزندانش: (مجموعه اول تا پنجم)	امیرکبیر، کتاب‌های شکوفه
سنگری	محمد رضا	چهل روز عاشقانه	کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان
سودانی	عامرو دیگران	پنجمین آفتاب: مجموعه ای از داستان، شعرو سرگرمی در ارتباط با حضرت امام حسین (ع)	براق
شاطرزاده	مجتبی	جلوه‌هایی از عرفان حقیقی در کربلا	بارش
شاطرزاده	مجتبی	چند پیام از امام حسین	بارش
شامانی	محمد علی	توانتخاب شده‌ای	نسل نواندیش
شجاعی	مهدی	یک اسب و دو سوار	کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان
شجاعی	مهدی	مسافر کربلا	کتاب نیستان
شکیباخو	مصطفی	حضور سبز	مدرسه
شیخ تبار	حمزه علی	مرد شامی و امام حسین (ع)	گاه سحر
طباطبایی	نور الهدی	روز پرماجرا	جامعه القرآن الکریم
طباطبایی	سیده نور الهدی	معلمان کوچک	جامعه القرآن الکریم
طباطبایی قبی	حوری	من امام حسین را دوست دارم	آرزو

نام خانوادگی	نام	عنوان کتاب	ناشر
عاطفه	محمدعلی	امام حسین ^(ع)	سپهراندیشه
عاطفه	محمدعلی	امام حسین ^(ع)	نشاط
عباسی	علی	تشنه ترین پدر دنیا	منتظران ظهور
عبدالامیر	فولادزاده	حضرت امام حسین ^(ع) شهید کربلا	اعلمی
عبدی	حسین	دسته چوبی: روایتی از آیین بومی عزاداری محرم آمیخته با گویش گرگانی	پیک ریحان
عبدی اسکندری	مجتبی	زندگی نامه امام حسین ^(ع)	نگین هشتم
عقیلی پور	جواد	امام حسین ^(ع) مظهر افتخار و عزت اسلام (ویژه نوجوانان)	عابد
علوی		بهار ماندنی	بوستان کتاب
علیانی	کوروش	حسین از من است و من از حسین	سازمان فرهنگی هنری شهرداری تهران، موسسه نشر شهر
علیقلی	امیرحسین	دوستی و دوست یابی: از دیدگاه امام حسین ^(ع) (ویژه نوجوانان)	فردابه
فتاحی	حسین	امام حسین ^(ع) : برای دبستانی ها	قدیانی
فنائی	زهرة	امام حسین ^(ع)	آذراوا
قاسمی	محمدحسین	کتابک شهادت: ۲۵۳ معمای کربلا و قیام امام حسین ^(ع) ویژه کودک، نوجوان و جوان	کتابک
قدیانی	عباس	امام حسین ^(ع)	یادداشت
قنبری	احسان	حضرت امام حسین ^(ع) : از تولد تا هجرت به مکه	همکلاسی
قنبری	احسان	حضرت امام حسین ^(ع) : واقعه کربلا	همکلاسی
کامرانی اقدام	محمد	ذو الجناح	حدیث نینوا
کامرانی اقدام	محمد	خیمه ها	حدیث نینوا
کامرانی اقدام	محمد	مشک	حدیث نینوا
کامیار	صادق	نامیرا	کتاب نیستان
کربلانی لو	مرتضی	حنانه	کتاب طه
کفاش	زهرا	وضوی چه کسی درست تراست؟ (بر اساس روایتی از دوران کودکی امام حسین ^(ع) ...)	همیاران جوان

نام خانوادگی	نام	عنوان کتاب	ناشر
کلهر	فریبا	امام حسین ^(ع)	به نشر
کلهر	فریبا	۱۰ قصه‌ی عاشورایی برای بچه‌ها	قدیانی
گروگان	حمید	تشنه لبان	کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان
گروه تحقیق و پژوهش جهان رایانه		سیره و زندگانی حضرت امام حسین ^(ع)	موسسه فرهنگی جهان رایانه کوثر
گروه تحقیق و پژوهش جهان رایانه		سیره و زندگانی حضرت زینب ^(ع) و یاران امام حسین ^(ع)	موسسه فرهنگی جهان رایانه کوثر
گروه گردآوری انجمن بیان ایران		محرم به وقت کودکی	مهرداد
گروه گردآوری انجمن بیان ایران		کودکان حسینی	مهرداد
لک	علیرضا	داستان زندگی امام حسین ^(ع)	مه‌ریاس شمیم
الماسی	مهدی	در عزایت آسمان نیلی قباست: پیرامون نوحه و نوحه‌سرایی	کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان
مالک	نیلوفر	مثل یاوران امام حسین	موسسه زیتون
مالک	نیلوفر	شام غریبان	موسسه زیتون
متقی	منصور	نور هدایت کیه؟	گلی
محبوبی	مجید	گل همیشه بهار: زندگی نامه‌ی امام حسین ^(ع)	موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث
محمدعلی	عاطفه	امام حسین ^(ع)	نشاط
محمدی	محمد	قصه کربلا	تسنیم دانش
محمدی	فاطمه	خانواده پاک و طهارت (آیه تطهیر)	زینا
محمودی	محمدحسین	کرامات امام حسین	الموت
مرادحاصل	امیرمهدی	داستان زندگی امام حسین ^(ع)	ورای دانش
مرادحاصل	امیرمهدی	داستان زندگی امام حسین ^(ع)	پیام نور، گل‌های بهشت
مرادحاصل	امیرمهدی	داستان زندگی امام حسین ^(ع)	شورای کتاب کودک؛ با همکاری یونیسیف
مرادحاصل	امیرمهدی	مرد شمشیر و عشق: حضرت امام حسین ^(ع)	موسسه فرهنگی منادی تربیت

نام خانوادگی	نام	عنوان کتاب	ناشر
مرادی	بهناز	امام حسین ^(ع)	پر پرواز
مزینانی	محمد کاظم	و ناگهان پرنده شد!	قدیانی
مطلبی کربکندی	اکرم	امام حسین ^(ع)	گوهر اندیشه
مقیمی	محمد	حسین ^(ع) رهبر آزادگان . شاهزاده ی اسیر	غدیر
مکتب القرآن الکریم		انس با خوبان: زیارت عاشورا، دعای توسل، زیارت حضرت معصومه ^(ع)	مکتب القرآن الکریم
ملاحسین تهرانی	فرامرز	امام حسین و یاران در راه شهر کوفه	آوای نور
ملاحسین تهرانی	فرامرز	امام حسین مظلوم و ابوالفضل دلاور	آوای نور
ملاحسین تهرانی	فرامرز	امام حسین و یاران در صحرای کربلا	آوای نور
ملاحمدی	مجید	مهربان پنجم امام حسین ^(ع) : امام سوم	پیام آزادی
مهاجرانی	سید محمد	عطر گل سرخ	موسسه علمی فرهنگی دارالحديث
مهاجرانی	محمد	زیباترین گل سرخ	زائر
مهاجرانی	سید محمد	باغبان مهربان و ده قصه دیگر از زندگی امام حسین ^(ع)	عروج اندیشه
مهدوی اصل	ناهید	سید پسران سید: زندگینامه امام حسین ^(ع) از تولد تا شهادت	بازی قصه ها
مهربانی	ثریا	قصه عاشورا	لاک پشت
موسسه ی فرهنگی حدیث مهتاب		می دونی تو محرم، کیا ۲۰ می گیرن؟	حدیث مهتاب
موسوی	مهدی	امامت	زائر
موسوی	سید مهدی	شقایق و گل سرخ	زائر
موسوی پاکزاد	حسین	امام سوم: حضرت امام حسین ^(ع)	موسسه اطلاع رسانی اسلامی مرجع
موسوی گرمارودی	امیر حسین	القبای عاشورا	جامعه القرآن الکریم
موسوی گرمارودی	حمید	امام حسین ^(ع) از مدینه تا کربلا	جامعه القرآن الکریم
مومنی	سیده زهرا	دو کودک سرگردان	ظهور

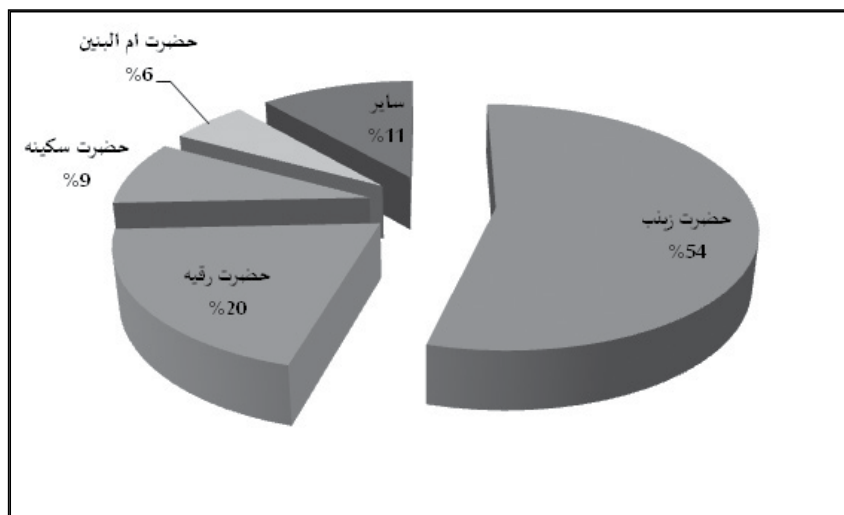
نام خانوادگی	نام	عنوان کتاب	ناشر
میرزا محمد	علیرضا	غروب خورشید	بنیاد بعثت، واحد کودکان و نوجوانان
میرزایی	حسین	حضرت امام حسین ^(ع)	برکات اهل بیت ^(ع)
میرزایی	حسین	دویدم و دویدم ... به کربلا رسیدم!	برکات اهل بیت ^(ع)
میرزایی دلاویز	محمود	پنج تن آل عبا: حضرت امام حسین ^(ع)	همکلاسی
میرزایی دلاویز	محمود	حضرت امام حسین ^(ع)	شهرزاد
نادری	ناصر	آواز پرندگان: داستان تولد امام حسین ^(ع) برای کودکان	پیام محراب
نادری	ناصر	خیمه خورشید	پیام محراب
ناصری	مسلم	مهمان کوچک: قصه‌هایی از زندگی امام حسین ^(ع)	به نشر
نعیمی	جواد	شک مهتاب (سرآغاز قیام حسینی)	عروج اندیشه
نعیمی	جواد	واژه‌های نورانی (سخن امام حسین ^(ع) با همراهان)	عروج اندیشه
واحد پژوهش مسجد مقدس جمکران		امام حسین ^(ع)	مسجد مقدس جمکران
واحد پژوهش مسجد مقدس جمکران		حضرت زینب سلام الله علیها	مسجد مقدس جمکران
وحیدی صدر	مهدی	وفای به عهد	حدیث نینوا
وحیدی صدر	مهدی	رنگ آمیزی قصه عاشورا	براق
وحیدی صدر	مهدی	ناخدای تشنه امام حسین ^(ع)	براق
وحیدی صدر	مهدی	الفبای کربلا	حدیث نینوا
وحیدی صدر	مهدی	تنهاترین بیدار	عروج اندیشه
وحیدی صدر	مهدی	خورشید کربلا: امام حسین ^(ع)	جامعه القرآن الکریم
وحیدی صدر	مهدی	آخرین گذرگاه	حدیث نینوا
وحیدی صدر	مهدی	ناخدای لب تشنه	حدیث نینوا
وحیدی صدر	مهدی	لحظه‌های غروب	حدیث نینوا
وحیدی صدر	مهدی	سرگذشت آفتاب	حدیث نینوا
وحیدی صدر	مهدی	مهمان خدا	حدیث نینوا

نام خانوادگی	نام	عنوان کتاب	ناشر
وحیدی صدر	مهدی	کشتی نجات	حدیث نینوا
وحیدی صدر	مهدی	نسیم بهشت	حدیث نینوا
وحیدی صدر	مهدی	یادگار خورشید	حدیث نینوا
وحیدی صدر	مهدی	امام حسین ^(ع)	عروج اندیشه
وحیدی صدر	مهدی	اسب بی سوار	عروج اندیشه
وحیدی صدر	مهدی	امام حسین ^(ع)	نشرا
وحیدی صدر	مهدی	مجموعه ای از عاشورا	زائر
وحیدی صدر	مهدی	حضرت حسین بن علی (سیدالشهداء) ^(ع) ؛ گل پرپر	میسا
وحیدی صدر	مهدی	امام حسین ^(ع)	انتشارات جوانه
وحیدی صدر	مهدی	تشنه دیدار	حدیث نینوا
وحیدی صدر	مهدی	فصل خوب باران	زائر
وحیدی صدر	مهدی	پیکری شبیه نخل	زائر
وحیدی صدر	مهدی	عصر روز عاشورا	زائر
وحیدی صدر	مهدی	هفتاد و دو پروانه	زائر
وفایی	شمسی	بزرگ مردان با وفا: (امام حسین ^(ع) و یارانش)	بوستان کتاب
هادی منش	ابوالفضل	بهترین هم بازی: امام حسین ^(ع)	حدیث نینوا
هادی منش	ابوالفضل	چرا او را حسین نامیدند؟	حدیث نینوا
هادی منش	ابوالفضل	مرواریدهای درخشان، ارزش و احترام معلم	حدیث نینوا
هادی منش	ابوالفضل	شفا با قرآن	زائر
هادی منش	ابوالفضل	نخل های مهربان (امام حسین ^(ع))	نسیم حیات
هادی منش	ابوالفضل	بهار دها	
هاشمی	نجمه السادات	امام حسین ^(ع)	حدیث نینوا
هاشمی	منیره	پیراهن مشکی	بوستان کتاب
هنرجو	حمید	بوی گل و شبنم	موعود اسلام
هنرمندنیا	اسماعیل	امام حسین ^(ع)	سایه گستر
یوسفیان	محمد	مثل امام حسین ^(ع) مهدی صاحب زمان علیه السلام	بنیاد فرهنگی مهدی موعود
یوسفیان	محمد	دو کشتی نجات	بنیاد فرهنگی مهدی موعود

۲-۲. براساس موضوع زنان عاشورایی

زنان نقش عمده‌ای را در حادثه‌ی عاشورا ایفا کردند و به همین مناسبت دستاویز موضوعات کتاب‌ها نیز قرار گرفتند، ۳۵ عنوان در این موضوع در حوزه‌ی کودک و نوجوان تألیف شده است که به تفکیک موضوعی حضرت زینب^(ع) با ۱۹ عنوان، حضرت رقیه^(ع) با ۷ عنوان، حضرت سکینه^(ع) ۳ عنوان، حضرت ام البنین^(ع) ۲ و سایر زنان ۴ عنوان را به خود اختصاص داده‌اند. به عبارتی بیش از نیمی از این آثار (۵۴ درصد) اختصاص به حضرت زینب کبری سلام الله علیها دارد، حضرت رقیه^(ع) ۲۰، حضرت سکینه^(ع) ۹ و حضرت ام البنین^(ع) ۶ درصد این آثار را به خود تخصیص داده‌اند. سهم سایر زنان نیز در حوزه‌ی کتاب کودک و نوجوان یازده درصد بوده است.

نمودار شماره‌ی ۳ (فراوانی موضوعی زنان در کربلا)

آنچه در ادامه می‌آید عناوین کتب در خصوص زنان حاضر در کربلا به ترتیب شامل حضرت زینب^(ع)، حضرت رقیه^(ع)، حضرت سکینه^(ع)، حضرت ام البنین^(ع) و سایر بانوان عاشورایی می‌باشد.

۲-۲-۱. آثار با موضوع حضرت زینب^(ع)

نام خانوادگی	نام	عنوان کتاب	ناشر
امامی	غلامرضا	آنها زنده‌اند.... زندگینامه‌ی زینب ^(س)	کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان
خوش	طاہر	بانوی قهرمان کربلا حضرت زینب ^(ع)	شوق

نام خانوادگی	نام	عنوان کتاب	ناشر
السید	کمال	بانوی آب و آئینه	کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان
شیخی	مزگان	خداحافظ درختان سرو: داستان زندگی بانو زینب (ع)	قدیانی
شیرصفی	حسین	حماسه عاشورا: از مکه تا کربلا، از کربلا تا مدینه	کتاب آشنا
صابری	حسین	بار بگشایید اینجا کربلاست؛ روایت رویداد عاشورا برپایه کتاب های مقتل	عروج اندیشه
صاحب ساده کار	زینب	گم گشته ام کجاست؟	دهسرا
صادقی	میترا	گهواره سبز	مدرسه
صالح	حسین	رنگ بهشت: حضرت امام حسین (ع)	حضور
صالحی	محمد	صد داستان از زندگانی سالارو سرور شهیدان امام حسین (ع)	یاس بهشت
صباح زاده ایرانی	مریم	اسیر کوچک	موسسه فرهنگی برهان مدرسه
صباح زاده ایرانی	مریم	مرا نبوس بابا	مدرسه
صبوری	محمد رضا	چه کسی زودتر آشتی کند: داستانی از زندگانی امام حسین (ع)	تازه ها
گروه تحقیق و پژوهش جهان رایانه		سیره و زندگانی حضرت زینب (ع) و یاران امام حسین (ع)	موسسه فرهنگی جهان رایانه کوثر
محمدی فاضل	اباسط	بانوی صبر حضرت زینب (ع)	گوهر اندیشه
میرصانعی	مریم	خردمندترین بانو: پیام آور سرخ کربلا	اندیشه و فرهنگ جاویدان
وحیدی صدر	مهدی	مثل مادر	عروج اندیشه
هادی منش	ابوالفضل	حضرت زینب (ع)	حدیث نینوا
هادی منش	ابوالفضل	حضرت زینب (ع) خواهر امام حسین (ع)	حدیث نینوا

۲-۲-۲. آثار با موضوع حضرت رقیه (ع)

نام خانوادگی	نام	عنوان کتاب	ناشر
خانه زرین	فاطمه	رقیه سه ساله، شعر، داستان، رنگ آمیزی	مشهور
خوش	طاہر	قلب شیشه ای حضرت رقیه (س)	شوق
ریوندی	جعفر	حضرت رقیه (س)	کمال اندیشه
شجاعی	مهدی	بزرگ ترین دختر عالم	کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان
کامرانی اقدام	محمد	حضرت رقیه (س)	جمال
معلم	جواد	حضرت رقیه (س)	برکات اهل بیت (ع)
وحیدی صدر	مهدی	دختر خورشید، حضرت رقیه (س)	عروج اندیشه

۲-۲-۳. آثار با موضوع حضرت سکینه علیها السلام

نام خانوادگی	نام	عنوان کتاب	ناشر
خوش	طاہر	یادگار اسارت (حضرت سکینه)	شوق
وحیدی صدر	مهدی	باران اشک: بانو سکینه دختر امام حسین	مجمع جهانی اهل بیت (ع)
هادی منش	ابوالفضل	سکینه دختر امام حسین	حدیث نینوا

۲-۲-۴. آثار با موضوع حضرت ام البنین (ع)

نام خانوادگی	نام	عنوان کتاب	ناشر
معلم	جواد	حضرت ام البنین (ع)	برکات اهل بیت (ع)
هادی منش	ابوالفضل	ام البنین مادر حضرت عباس (ع)	حدیث نینوا

۲-۲-۵. آثار با موضوع سایر زنان حرم

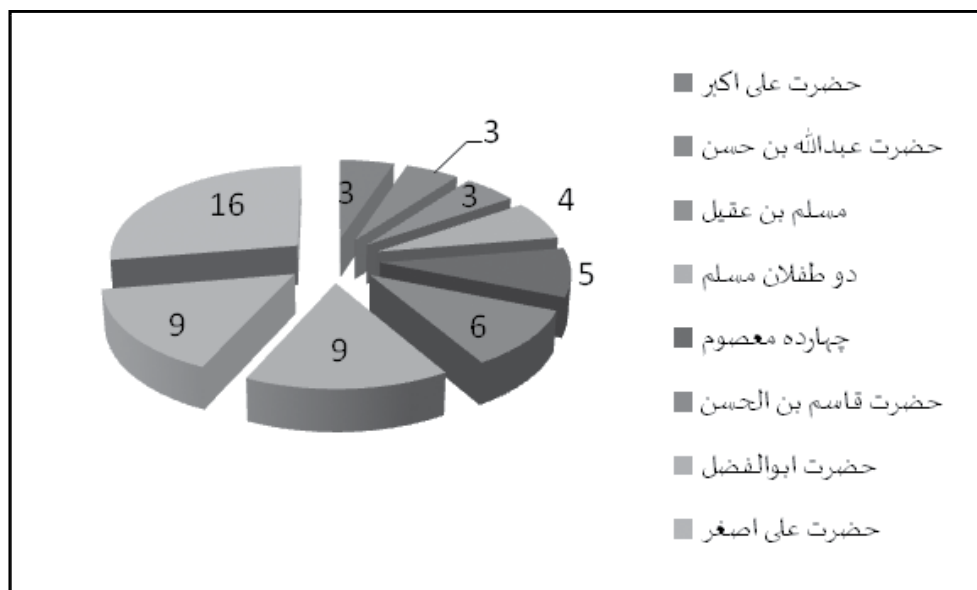
نام خانوادگی	نام	عنوان کتاب	ناشر
خوش	طاہر	عروس کربلا (فاطمه بنت الحسین (ع))	شوق
هادی منش	ابوالفضل	ام وهب شیرزن کربلا	حدیث نینوا

نام خانوادگی	نام	عنوان کتاب	ناشر
هادی منش	ابوالفضل	رباب مادر حضرت علی اصغر	حدیث نینوا
هادی منش	ابوالفضل	حضرت شهربانو	حدیث نینوا

۳-۲. موضوع مردان عاشورایی

به طور کلی ۵۸ عنوان در این حوزه نگاشته شده که به تفکیک موضوعی ۹ عنوان به حضرت ابوالفضل^(ع)، علمدار کربلا، ۳ اثر به حضرت علی اکبر^(ع)، ۹ اثر به حضرت علی اصغر^(ع)، ۶ اثر به حضرت قاسم بن الحسن^(ع)، حضرت عبدالله بن حسن^(ع) ۳ اثر، مسلم بن عقیل^(ع) ۳ اثر و دو طفلان وی ۴ اثر را به خود اختصاص داده‌اند. همچنین ۵ اثر نیز به طور کلی به زندگی چهارده معصوم علیهم السلام پرداخته است. ۱۶ اثر نیز به سایر حاضرین و اصحاب کربلا اشاره کرده است.

نمودار شماره ۴ (فراوانی موضوع مردان در کربلا)

آنچه در پی می‌آید عناوین کتب در خصوص مردان حاضر در کربلا به ترتیب شامل حضرت ابوالفضل العباس^(ع)، حضرت علی اکبر^(ع)، حضرت علی اصغر^(ع)، حضرت قاسم بن الحسن^(ع)، عبدالله بن حسن^(ع)، مسلم بن عقیل^(ع)، دو طفلان مسلم، چهارده معصوم^(ع) و اصحاب^(ع) می‌باشد.

۲-۳-۱. آثار با موضوع حضرت ابوالفضل العباس (ع)

نام خانوادگی	نام	عنوان کتاب	ناشر
حسن بیگی	ابراهیم	تشنه تراز من	برهان
خوش	طاهر	مانند عباس	شوق
دیلیم	رضا	سقای حرم (زندگانی حضرت ابوالفضل (ع))	مسجد مقدس جهمکران
علی نیا	رضا	ابوالفضل باوفا علمدار کربلا	رضا علی نیا
مالک	نیلوفر	سقای تشنه لب	موسسه زیتون
معلم	جواد	حضرت ابوالفضل العباس (ع)	برکات اهل بیت (ع)
موسسه المحبه		عباس بن علی قمرینی هاشم	به نشر
وحیدی صدر	مهدی	امیرآب	عروج اندیشه
وحیدی صدر	مهدی	ماه تشنه لب	عروج اندیشه

۲-۳-۲. آثار با موضوع حضرت علی اکبر (ع)

نام خانوادگی	نام	عنوان کتاب	ناشر
شجاعی	مهدی	پدر، عشق و پسر	کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان
محمدی فاضل	اباسط	حضرت علی اکبر (ع)	گوهر اندیشه
معلم	جواد	حضرت علی اکبر (ع)	برکات اهل بیت (ع)

۲-۳-۳. آثار با موضوع حضرت علی اصغر (ع)

نام خانوادگی	نام	عنوان کتاب	ناشر
انصاری	محمد رضا	لحظه به لحظه از شهادت حضرت علی اصغر	دلیل ما
خوش	طاهر	رزمنده شش ماهه علی اصغر	شوق
سبزی	ابوالفضل	لالایی حضرت علی اصغر	پورافشار
طالبی	صادق	لالا لالا علی اصغر گل پرپر	مشهور
کامرانی اقدام	محمد	حضرت علی اصغر	حدیث نینوا

نام خانوادگی	نام	عنوان کتاب	ناشر
معلم	جواد	حضرت علی اصغر	برکات اهل بیت (ع)
موسوی گرمارودی	افسانه	کوچک ترین سرباز عاشورا	موسسه زیتون
میرزایی	محمدسعید	غنچه قرمز: منظومه شش ماهه کربلا	سازمان تبلیغات اسلامی
نعیمی	جواد	نوگل پرپر (حضرت علی اصغر (ع))	عروج اندیشه

۲-۳-۴. آثار با موضوع حضرت قاسم بن الحسن (ع)

نام خانوادگی	نام	عنوان کتاب	ناشر
بغلانی	محسن	روضه حضرت قاسم (ع)	قدر ولایت
خوش	طاهر	عموی خویم	شوق
خوش	طاهر	عموم خویم قاسم بن الحسن	شوق
کامرانی اقدام	محمد	قاسم بن الحسن	جمال
معلم	جواد	حضرت قاسم و عبدالله (ع)	برکات اهل بیت (ع)
وحیدی صدر	مهدی	اشک و لبخند: حضرت قاسم (ع)	عروج اندیشه

۲-۳-۵. آثار با موضوع حضرت عبدالله بن حسن (ع)

نام خانوادگی	نام	عنوان کتاب	ناشر
کامرانی اقدام	محمد	عبدالله بن الحسن	جمال
معلم	جواد	حضرت قاسم و عبدالله (ع)	برکات اهل بیت (ع)
وحیدی صدر	مهدی	یادگار برادر: حضرت عبدالله بن حسن (ع)	عروج اندیشه

۲-۳-۶. آثار با موضوع مسلم بن عقیل (ع)

نام خانوادگی	نام	عنوان کتاب	ناشر
خوش	طاهر	ستاره ی مسلم	شوق
معلم	جواد	حضرت مسلم بن عقیل	برکات اهل بیت (ع)
وحیدی صدر	مهدی	کوچکترین سپاه	حدیث نینوا

۲-۳-۷. آثار با موضوع دو طفلان مسلم^(ع)

نام خانوادگی	نام	عنوان کتاب	ناشر
خوش	طاهر	کودکان غریب: ابراهیم و محمد	شوق
خوش	طاهر	پرستوهای مهاجر (عبداللہ و محمد)	شوق
کامرانی اقدام	مح	طفلان مسلم	حدیث نینوا
معلم	جواد	طفلان مسلم ^(ع)	برکات اهل بیت ^(ع)

۲-۳-۸. آثار با موضوع چهارده معصوم^(ع)

نام خانوادگی	نام	عنوان کتاب	ناشر
حسن بیگی	ابراهیم	زندگی نامه‌ی اهل بیت ^(ع)	مدرسه
فتاحی	حسین	۱۴ قصه، ۱۴ معصوم ^(ع)	قدیانی
محدثی	مهدی	حیات پاکان	بوستان کتاب
ملا محمدی	مجید	قصه‌های کوچک از زندگی چهارده معصوم ^(ع)	بوستان کتاب
نادری	ناصر	شیرین چون عسل: داستان تولد چهارده معصوم ^(ع)	پیام محراب

۲-۳-۸. آثار با موضوع اصحاب حضرت^(ع)

نام خانوادگی	نام	عنوان کتاب	ناشر
اوسطی	زهرا	مختار و سرانجام قاتلان کربلا	اندیشه ماندگار
ایید	طاهره	کوچه به کوچه (قاسم فرزند حبیب بن مظاهر)	به نشر
بایرامی	محمد رضا	عبور از شب	برهان
حسن بیگی	ابراهیم	مجموعه کتاب‌های یاران امام حسین ^(ع)	مدرسه
خوش	طاهر	پهلوان کوچک: عمرو بن جناده	شوق
خوش	طاهر	شهیدان گمنام کربلا	شوق
خوش	طاهر	قهرمان کوچک: عمرو بن الحسن	شوق

نام خانوادگی	نام	عنوان کتاب	ناشر
خوش	طاهر	محسن کربلا	شوق
خوش	طاهر	کبوتران سفید (عون و محمد)	شوق
غفارزادگان	داود	شب اما آفتاب	برهان
محدثی	جواد	آشنایی با اسوه ها	بوستان کتاب
ملا محمدی	مجید	داستان یک مرد: قصه حضور حبیب بن مظاهر در کربلا	به نشر
موسوی گرمارودی	محمدصادق	اصحاب عاشورا	کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان
موسوی وادقانی	احمد	یاران کوچک حسین (ع): حکایت کودکان و نوجوانان در حماسه کربلا	قدیانی
نعیمی	جواد	آزاده‌ی شهید (حربن یزید ریاحی)	عروج اندیشه
وحیدی صدر	مهدی	پرواز سرخ: جناب حنظله بن ابی عامر حدیث نینوا	

۲-۴. آثار عاشورایی مشترک

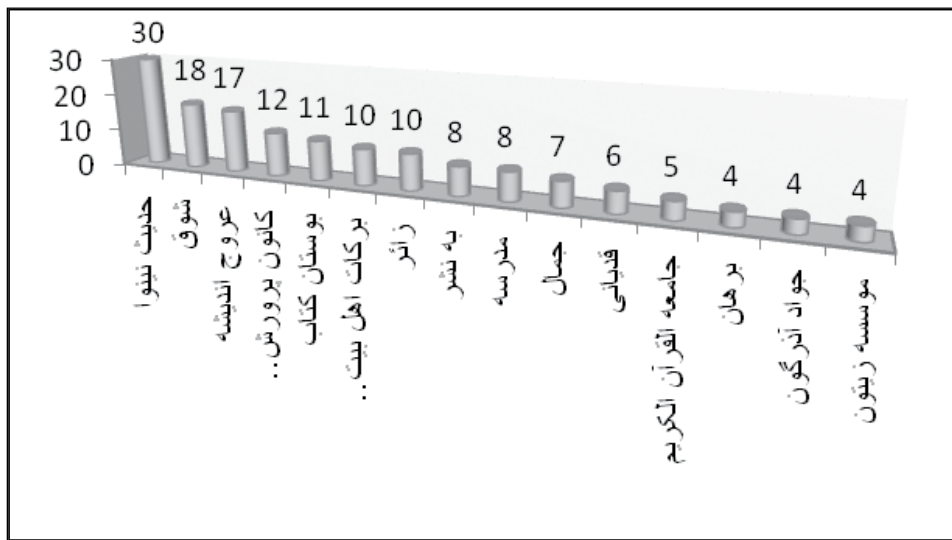
۱۱ عنوان از کتاب‌های عاشورایی نیز در رده‌بندی موضوعی خاصی قرار نگرفتند که عبارتند از:

نام خانوادگی	نام	عنوان کتاب	ناشر
اختیاری	محمدتقی	سفر به خیر محسن	روشنای مهر
اکبرلو	منوچهر	بچه‌های عاشورا: تعزیه - نمایش برای نوجوانان	سروش
ایید	طاهره	از غریبه ها می‌ترسم	به نشر
ایید	طاهره	جنگجوی کوچک	به نشر
ایید	طاهره	اسیران کوچک	به نشر
پوراسماعیل	سمانه	شفای یک فرشته	عروج اندیشه
خوش	طاهر	رنگ آمیزی مجموعه‌ی کودکان و نوجوانان کربلا	شوق
غفاریان مشکین	مرضیه	دویدم و دویدم	آوای برتر
کامرانی اقدام	محمد	فرات	جمال
کامرانی اقدام	محمد	کبوتر کربلا	حدیث نینوا
کامرانی اقدام	محمد	مجموعه شعر کودکان کربلا	جمال

۳. بررسی وضعیت نشر آثار عاشورایی کودک و نوجوان

۳-۱. ناشران

تعداد کل ناشران کتب حسینی کودک و نوجوان ۱۱۷ ناشر (بدون تکرار) است که حدیث نینوا با ۳۰ عنوان صدرنشین انتشار کتب کودک حسینی است، پس از آن شوق، عروج اندیشه، کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان، بوستان کتاب، برکات اهل بیت (ع)، زائر، به نشر، مدرسه، جمال، قدیانی به ترتیب با ۱۸، ۱۷، ۱۲، ۱۱، ۱۰، ۱۰، ۸، ۸، ۷ و ۶ عنوان، در جایگاه‌های دوم تا یازدهم قرار دارند. جامعه القرآن الکریم با ۵ عنوان و برهان، جواد آذرگون و موسسه زیتون نیز چهار اثر در این زمینه منتشر کرده‌اند و جایگاه‌های بعدی را به خود اختصاص داده‌اند. در نمودار زیر ناشرانی که کم‌تر از سه اثر را منتشر کرده‌اند، لحاظ نشده‌اند.

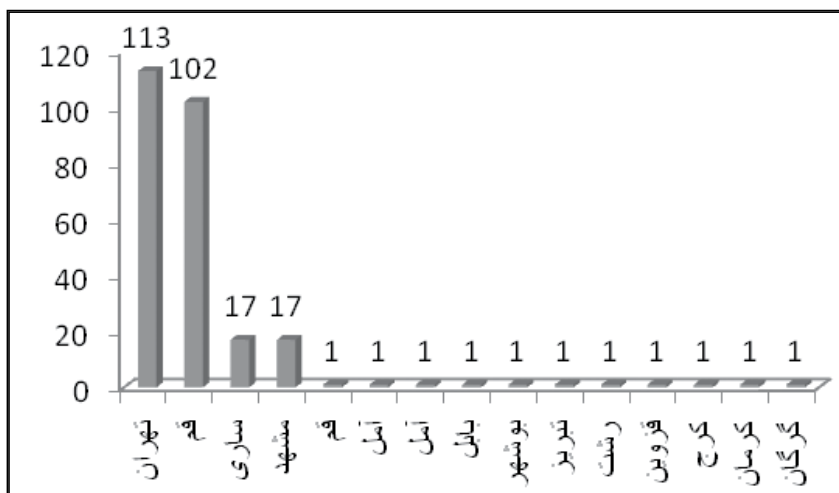

نمودار شماره ۵ (فراوانی ناشران کتب حسینی کودک و نوجوان)

۳-۲. محل نشر

تهران با ۱۱۳ و قم با ۱۰۲ عنوان در صدر بوده و مشهد و ساری هر دو با هفده عنوان جایگاه‌های بعدی را به خود اختصاص داده‌اند. آمل، بابل، بوشهر، تبریز، رشت، قزوین، کرج، کرمان و گرگان نیز یک عنوان کتاب در این حوزه داشته‌اند.

نودار شماره ۶ (فراوانی محل نشر کتب حسینی کودک و نوجوان)

۳-۳. سال نشر

تفکیک سال های نشر کتاب های کودک و نوجوان حسینی به ترتیب به این قرار است:

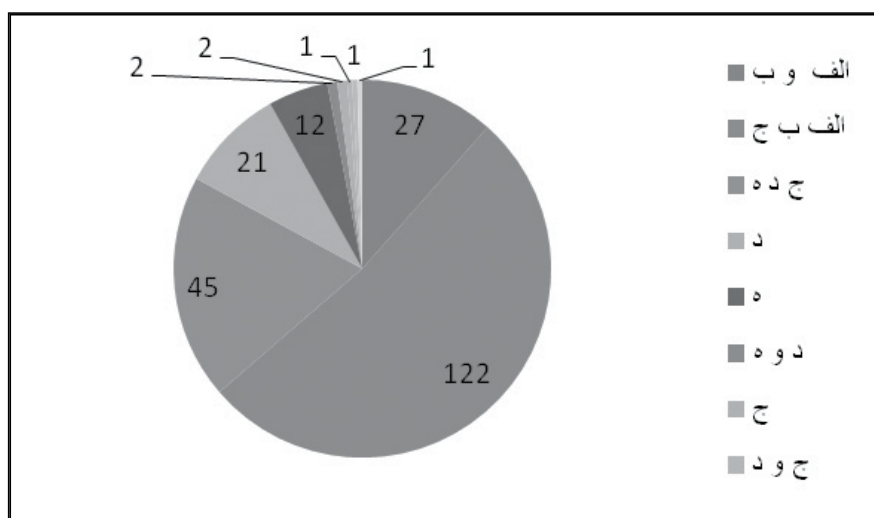
سال	تعداد کتب منتشر شده	سال	تعداد کتب منتشر شده
۱۳۵۶	۱	۱۳۸۳	۶
۱۳۶۴	۱	۱۳۸۴	۵
۱۳۶۶	۱	۱۳۸۵	۱۴
۱۳۷۳	۲	۱۳۸۶	۱۱
۱۳۷۴	۱	۱۳۸۷	۲۱
۱۳۷۵	۱	۱۳۸۸	۳۴
۱۳۷۶	۳	۱۳۸۹	۲۳
۱۳۷۷	۲	۱۳۹۰	۲۲
۱۳۷۸	۴	۱۳۹۱	۲۵
۱۳۷۹	۲	۱۳۹۲	۳۶
۱۳۸۰	۷	۱۳۹۳	۲۸
۱۳۸۱	۷	۱۳۹۴	۳
۱۳۸۲	۹		

شایان توجه است که "سال نشر" ۱۵ عنوان از کتب حسینی کودک و نوجوان، مورد شناسایی قرار نگرفت.

۴. گروه‌های سنی کتب حسینی کودک و نوجوان

گروه‌های سنی کودک و نوجوان، رده‌بندی خاصی برای تفکیک میان آثار مختلف است که براساس حجم کتاب، تعداد صفحات، میزان نقاشی‌ها، نوع مطلب و سایر معیارها به شش گروه مختلف تفکیک می‌شوند: گروه الف: آمادگی و سال اول دبستان، گروه ب: سال‌های دوم و سوم دبستان، گروه ج: سال‌های چهارم، پنجم و ششم دبستان، گروه د: هفتم و هشتم و نهم دبیرستان، گروه ه: دهم و یازدهم و دوازدهم دبیرستان. تفکیک گروه سنی کمک می‌کند تا حتی اگر کتابی را نخوانده باشیم، بتوانیم به سادگی دریابیم که چه کتابی برای چه مخاطب و گروه سنی‌ای مناسب و مفید است.

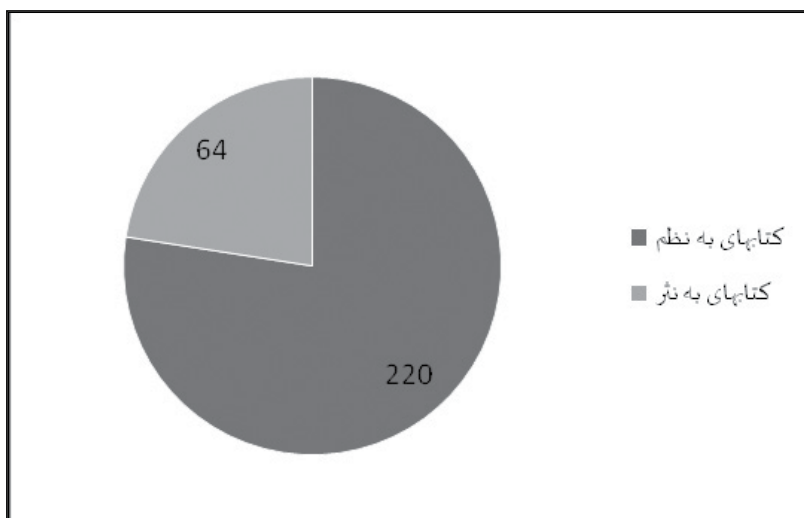
از میان کتب بررسی شده در این مقاله، کتاب‌های متعلق به گروه‌های سنی الف، ب و ج (آمادگی و سال اول دبستان، سال‌های دوم و سوم دبستان، سال‌های چهارم، پنجم و ششم دبستان) با ۱۲۲ عنوان کتاب در صدر و به ترتیب گروه‌های ج و د و ه (سال‌های چهارم، پنجم و ششم دبستان، هفتم و هشتم و نهم دبیرستان، دهم و یازدهم و دوازدهم دبیرستان)، با ۴۵، الف و ب (آمادگی و سال اول دبستان، سال‌های دوم و سوم دبستان) با ۲۷، د (هفتم و هشتم و نهم دبیرستان) با ۲۱، ه (دهم و یازدهم و دوازدهم دبیرستان) با ۱۲، د و ه (هفتم و هشتم و نهم دبیرستان، دهم و یازدهم و دوازدهم دبیرستان) با ۲، ج (سال‌های چهارم، پنجم و ششم دبستان) با ۲ و ج و د (سال‌های چهارم، پنجم و ششم دبستان، هفتم و هشتم و نهم دبیرستان)، ب (سال‌های دوم و سوم دبستان) و ب و ج (سال‌های دوم و سوم دبستان، سال‌های چهارم، پنجم و ششم دبستان) با تنها یک عنوان در مراتب بعدی قرار دارند.

نمودار شماری ۷ (فراوانی گروه‌های سنی کتب حسینی کودک و نوجوان)

۵. بررسی متنی کتب حسینی کودک و نوجوان

آن طور که عناوین نشان می دهد ۲۸۴ عنوان کتاب عاشورایی در دست است که از میان آن، ۶۴ کتاب به صورت شعر بوده و ۲۲۰ کتاب دیگر به نثر نوشته شده است. از این میان ۱۱ کتاب نیز به صورت نقاشی و رنگ آمیزی برای کودکان بوده است (که بالطبع می تواند به صورت نظم یا نثر باشد).

نمودار شماره ۸ (فراوانی نوع متن نگارشی کتب کودک حسینی کودک و نوجوان)

۵-۱. آثار منظوم عاشورایی کودک و نوجوان

از میان کتاب های مذکور ۶۴ کتاب به صورت شعر بوده است و از زبان شعرا و شاعران عاشورا و زندگی حاضران در این واقعه را بیان کرده است که عبارتند از:

نام خانوادگی	نام	عنوان کتاب
امین پور	قیصر	منظومه ظهر روز دهم
اوسطی	زهرا	مختار و سرانجام قاتلان کربلا
ایبد	طاهره	کوچه به کوچه (قاسم فرزند حبیب بن بن مظاهر)
پور اسماعیل	سمانه	شفای یک فرشته
پور هاب	محمود	امام گل ها
خانه زرین	فاطمه	رقیه سه ساله، شعر، داستان، رنگ آمیزی

نام خانوادگی	نام	عنوان کتاب
خیبری	اکرم	سومین بهار
رضوانی	صدیقه	بچه های عاشورا
رهنما	شاهین	عمه! برم باباجونو بیوسم؟
ریوندی	جعفر	حضرت رقیه علیها السلام
سازمان عقیدتی سیاسی وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح		رویا های رنگی (نقاشی کودکان برای امام حسین ^(ع))
سبزی	ابوالفضل	لالایی حضرت علی اصغر
سودانی	عامر و دیگران	پنجمین آفتاب: مجموعه ای از داستان، شعرو سرگرمی در ارتباط با حضرت امام حسین ^(ع)
شجاعی	مهدی	مسافر کربلا
صباغ زاده ایرانی	مریم	مرا نبوس بابا
صباغ زاده ایرانی	مریم	اسیر کوچک
عباسی	علی	تشنه ترین پدر دنیا
عبدی اسکندری	مجتبی	زندگی نامه امام حسین ^(ع)
علوی		بهار ماندنی
علی نیا	رضا	ابوالفضل باوفا علمدار کربلا
غفارزادگان	داود	شب اما آفتاب
غفاریان مشکین	مرضیه	دویدم و دویدم
کامرانی اقدام	محمد	حضرت رقیه علیها السلام
کامرانی اقدام	محمد	عبدالله بن الحسن
کامرانی اقدام	محمد	مشک
کامرانی اقدام	محمد	فرات
کامرانی اقدام	محمد	کبوتر کربلا

عنوان کتاب	نام	نام خانوادگی
طوفان مسلم	محمد	کامرانی اقدام
حضرت علی اصغر	محمد	کامرانی اقدام
مجموعه شعر کودکان کربلا	محمد	کامرانی اقدام
داستان زندگی امام حسین (ع)	علیرضا	لک
نور هدایت کیه؟	منصور	متقی
آشنایی با اسوه ها	جواد	محدثی
قصه کربلا	محمد	محمدی
حضرت علی اکبر (ع)	اباسط	محمدی فاضل
کرامات امام حسین	محمد حسین	محمودی
و ناگهان پرنده شد!	محمد کاظم	مزینانی
امام حسین مظلوم و ابوالفضل دلاور	فرامرز	ملاحسین تهرانی
امام حسین و یاران در راه شهر کوفه	فرامرز	ملاحسین تهرانی
امام حسین و یاران در صحرای کربلا	فرامرز	ملاحسین تهرانی
زیباترین گل سرخ	محمد	مهاجرانی
شقایق و گل سرخ	سید مهدی	موسوی
امامت	مهدی	موسوی
امام سوم: حضرت امام حسین (ع)	حسین	موسوی پاکزاد
القبای عاشورا	امیر حسین	موسوی گرمارودی
حضرت امام حسین (ع)	حسین	میرزایی
غنچه قرمز: منظومه شش ماهه کربلا	محمد سعید	میرزایی
دویدم و دویدم ... به کربلا رسیدم!	حسین	میرزایی
پنج تن آل عبا: حضرت امام حسین (ع)	محمود	میرزایی دلاویز
اسب بی سوار	مهدی	وحیدی صدر
امام حسین (ع)	مهدی	وحیدی صدر
خورشید کربلا: امام حسین (ع)	مهدی	وحیدی صدر

نام خانوادگی	نام	عنوان کتاب
وحیدی صدر	مهدی	مثل مادر
وحیدی صدر	مهدی	دختر خورشید، حضرت رقیه (ع)
وحیدی صدر	مهدی	الفبای کربلا
وحیدی صدر	مهدی	یادگار برادر: حضرت عبدالله بن حسن (ع)
وحیدی صدر	مهدی	فصل خوب باران
وحیدی صدر	مهدی	عصر روز عاشورا
وحیدی صدر	مهدی	هفتاد و دو پروانه
وحیدی صدر	مهدی	پیکری شبیه نخل
وحیدی صدر	مهدی	ماه تشنه لب
وحیدی صدر	مهدی	امیرآب
وحیدی صدر	مهدی	اشک و لبخند: حضرت قاسم (ع)
هاشمی	نجمه السادات	امام حسین (ع)
هنرجو	حمید	بوی گل و شبنم
یوسفیان	محمد	مثل امام حسین مهدی صاحب زمان

۲-۵. نقاشی

از میان آثار تألیف شده ۱۱ اثر به نقاشی و رنگ آمیزی اختصاص دارد که عبارتند از:

نام خانوادگی	نام	عنوان کتاب	نام ناشر
آزرگون	جواد	حاجت اعرابی	مؤلف
آزرگون	جواد	شاد کردن دل مومن	مؤلف
آزرگون	جواد	صبر امام حسین (ع)	مؤلف
آزرگون	جواد	کودکان و امام حسین (ع)	مؤلف
خانه زرین	فاطمه	رقیه سه ساله، شعر، داستان، رنگ آمیزی	مشهور

نام ناشر	عنوان کتاب	نام	نام خانوادگی
شوق	حسنی می‌ره پهنه کلا به تکیه امام حسین ^(ع) به همراه رنگ آمیزی	طاهره	خوش
شوق	رنگ آمیزی مجموعه‌ی کودکان و نوجوانان کربلا	طاهر	خوش
سازمان عقیدتی سیاسی وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح	رویاهای رنگی (نقاشی کودکان برای امام حسین ^(ع))		سازمان عقیدتی ...
مهراد	کودکان حسینی		گروه گردآوری انجمن بیان ایران
مهراد	محرم به وقت کودکی		گروه گردآوری انجمن بیان ایران
براق	رنگ آمیزی قصه عاشورا	مهدی	وحیدی صدر

